

URZĄD
PATENTOWY
PRL

Patent dodatkowy
do patentu nr _____

Zgłoszono: 86 02 20 (P. 258085)

Int. Cl.⁴ C21C 1/08
C22C 35/00

Pierwszeństwo _____

Zgłoszenie ogłoszono: 87 11 02

Opis patentowy opublikowano: 89.05.31

Twórcy wynalazku: Andrzej Wojtysiak, Zdzisław Maj, Czesław Podrzucki

Uprawniony z patentu: Akademia Górniczo-Hutnicza
im. Stanisława Staszica,
Kraków (Polska)

Modyfikator złożony do stopów żelaza

Przedmiotem wynalazku jest modyfikator złożony do stopów żelaza, znajdujący zastosowanie przy otrzymywaniu wysokojakościowego żeliwa, przeznaczonego na odlewy części maszyn.

Najczęściej stosowanym modyfikatorem jest żelazokrzem o zawartości 92% wagowych krzemu oraz 2,5% wagowych aluminium i 0,5% wagowych wapnia, dodawany do ciekłego metalu w ilości 0,3–0,6% wagowych w zależności od gatunku wytwarzanego żeliwa. Stosowany do modyfikacji żelazokrzem nieznacznie zwiększa efekt modyfikacji i w niewielkim stopniu eliminuje skłonność żeliwa do zabielen w odlewach cienkościennych.

Znany z polskiego opisu patentowego nr 113 556 modyfikator złożony, którym jest mieszanina mechaniczna, składa się z 60–80% wagowych żelazokrzemu, z 10–30% wagowych żelazowapniokrzemu i z 1–20% wagowych topnika, korzystnie fluorytu, przy czym mieszanina zawiera w swoim składzie krzem w ilości 45–65% wagowych, wapń w ilości 5–10% wagowych, aluminium w ilości 1–2% wagowych, korzystnie fluorek wapnia w ilości 1–20% wagowych oraz żelazo w uzupełnieniu do 100% wagowych. Inny modyfikator złożony zawiera dodatkowo grafit w ilości 5–10% wagowych w stosunku do ilości żelazokrzemu, żelazowapniokrzemu i topnika.

Znany jest ponadto z polskiego opisu patentowego nr 133 812 modyfikator grafityzujący do stopów żelaza składający się z otrzymanego na drodze termicznej reaktywnego kompleksu eutektycznego Si-SiC-SiO₂ w ilości powyżej 1,5% wagowych, z węgla w ilości 1–85% wagowych oraz z aluminium i topników w łącznej ilości do 30% wagowych, przy czym jako topniki stosuje się związki wapnia, manganu, żelaza, magnezu, boru oraz aluminium. Powyższe modyfikatory charakteryzują się wysoką temperaturą rozpuszczania w stopach żelaza, co w znacznym stopniu utrudnia przyswojenie modyfikatora, szczególnie przy zmniejszonej temperaturze modyfikacji żeliwa.

Modyfikator złożony do stopów żelaza, według wynalazku, składa się z węglanu sodu w ilości 8–50% wagowych i mielonego szkła w ilości do 30% wagowych, dwutlenku manganu w ilości do 20% wagowych, aluminium w ilości do 20% wagowych, azotanu potasu w ilości do 16% wagowych,

ze spoiwa w ilości 0,5–5,0% wagowych, korzystnie żywicy mocznikowo-formaldehydowej, modyfikowanej alkoholem furfurylowym w ilości 40–60%, z grafitu w ilości do 20% wagowych oraz żelazokrzemu lub żelazowapniokrzemu w uzupełnieniu do 100%. Modyfikator o powyższym składzie formuje się w dowolne bryły, wprowadza się do kadzi pośredniej tuż przed odtlenianiem ciekłego metalu lub do zbiornika wlewowego formy odlewniczej.

Zaletą modyfikatora złożonego, według wynalazku, jest to, że powstające w trakcie reakcji egzotermicznej związku chemiczne, przechodząc do ciekłego metalu zwiększają jego skłonność do zarodkowania grafitu. W wyniku takiego oddziaływania uzyskuje się żeliwo o małej skłonności do zabielen, które charakteryzuje się równomiernym rozłożeniem grafitu płatkowego i zwiększoną wytrzymałością na rozciąganie.

Przykład I. Żeliwo o stopniu nasycenia eutektycznego $S_c = 0,84$ modyfikowane modyfikatorem złożonym, w ilości 0,5% wagowych w stosunku do masy ciekłego metalu, zawierającym w swoim składzie: 36,5% wagowych żelazokrzemu Si75A wg PN-82/H-18011, 30,0% wagowych węglanu sodu, 10,0% wagowych mielonego szkła, 7,0% wagowych tlenku manganu, 5,0% wagowych grafitu, 5,0% wagowych azotanu potasu, 3,5% wagowych żywicy mocznikowo-formaldehydowej modyfikowanej alkoholem furfurylowym, 3,0% wagowych aluminium, wykazuje następujące własności:

przyrost wytrzymałości na rozciąganie
skłonność do zabielen
wg PN-61/H-04675
przyrost twardości
czas rozpuszczania w temp. 1573 K

$\Delta R_m = 60 \text{ MPa}$

klin nr 7

$\Delta \text{HB} = 10$

40 s

Przykład II. Żeliwo o stopniu nasycenia eutektycznego $S_c = 0,84$ modyfikowane modyfikatorem złożonym, w ilości 0,5% wagowych w stosunku do masy ciekłego metalu, zawierającym w swoim składzie: 41,5% wagowych żelazokrzemu Si75T wg PN-82/H-18011, 30,0% wagowych węglanu sodu, 10,0% wagowych szkła mielonego, 10,0% wagowych azotanu potasu, 5,0% wagowych grafitu, 3,5% wagowych żywicy mocznikowo-formaldehydowej modyfikowanej alkoholem furfurylowym wykazuje następujące własności:

przyrost wytrzymałości na rozciąganie
skłonność do zabielen
wg PN-61/H-04675
przyrost twardości
czas rozpuszczania w temp. 1573 K

$\Delta R_m = 80 \text{ MPa}$

klin nr 7

$\Delta \text{HB} = 14$

40 s

Dla porównania żeliwo o tym samym stopniu nasycenia eutektycznego $S_c = 0,84$ modyfikowane żelazokrzemem Si75T wg PN-82/H-18011, w ilości 0,5% wagowych w stosunku do masy ciekłego metalu wykazuje następujące własności:

przyrost wytrzymałości na rozciąganie
przyrost twardości
skłonności do zabielen
wg PN-61/H-04675
czas rozpuszczania w temp. 1573 K

$\Delta R_m = 25 \text{ MPa}$

$\Delta \text{HB} = 2$

klin nr 4

180 s

Zastrzeżenie patentowe

Modyfikator złożony do stopów żelaza zawierający w swym składzie wagowo do 20% grafitu, do 20% dwutlenku manganu, do 20% aluminium oraz żelazokrzem lub żelazowapniokrzem w uzupełnieniu do 100%, **znamienny tym**, że zawiera wagowo 8–50% węglanu sodu, do 30% mielonego szkła, do 16% azotanu potasu oraz 0,5–5,0% spoiwa, korzystnie żywicy mocznikowo-formaldehydową, modyfikowaną alkoholem furfurylowym w ilości 40–60%.